

מבט חדש על הברייתות דחנוכה

the Hanukkah "baraitot" – a new perspective

(1) שבת כא:

תנו רבנן מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין בית שמאי ואומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבידא חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן שני זקנים היו בצידן אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין

תנו רבנן נר חנוכה מצוה להניחה על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים ובשעת הסכנה מניחה על שלחנו ודיו אמר רבא צריך נר אחרת להשתמש לאורה ואי איכא מדורה לא צריך ואי אדם חשוב הוא אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת

מאי חנוכה דתנו רבנן בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה

Our Rabbis taught: The precept of Hanukkah [demands] one light for a man and his household; the zealous [kindle] a light for each member [of the household]; and the extremely zealous, — Beth Shammai maintain: On the first day eight lights are lit and thereafter they are gradually reduced; but Beth Hillel say: On the first day one is lit and thereafter they are progressively increased. 'Ulla said: In the West [Palestine] two amoraim, R. Jose b. Abin and R. Jose b. Zebida, differ therein: one maintains, The reason of Beth Shammai is that it shall correspond to the days still to come, and that of Beth Hillel is that it shall correspond to the days that are gone; but another maintains: Beth Shammai's reason is that it shall correspond to the bullocks of the Festival; whilst Beth Hillel's reason is that we promote in [matters of] sanctity but do not reduce.

Rabbah b. Bar Hana said: There were two old men in Sidon (probably should be "Zeidan"): one did as Beth Shammai and the other as Beth Hillel: the former gave the reason of his action that it should correspond to the bullocks of the Festival, while the latter stated his reason because we promote in [matters of] sanctity but do not reduce.

Our Rabbis taught: It is incumbent to place the Hanukkah lamp by the door of one's house on the outside; if one dwells in an upper chamber, he places it at the window nearest the street. But in times of danger it is sufficient to place it on the table. Raba said: Another lamp is required for its light to be used; yet if there is a blazing fire it is unnecessary. But in the case of an important person, even if there is a blazing fire another lamp is required.

What is [the reason of] Hanukkah? For our Rabbis taught: On the 25th of Kislev [commence] the days of Hanukkah, which are eight on which a lamentation for the dead and fasting are forbidden. For when the Greeks entered the Temple, they defiled all the oils therein, and when the Hasmonean dynasty prevailed against and defeated them, they made search and found only one cruse of oil which lay with the seal of the High Priest, but which contained sufficient for one day's lighting only; yet a miracle was wrought therein and they lit [the lamp] therewith for eight days. The following year these [days] were appointed a Festival with [the recital of] Hallel and thanksgiving.

or perhaps it should be read like this...

תנו רבנן **מצות חנוכה נר איש וביתו והמהדרין נר לכל אחד ואחד והמהדרין מן המהדרין בית שמאי אומרים יום ראשון מדליק שמנה מכאן ואילך פוחת והולך ובית הלל אומרים יום ראשון מדליק אחת מכאן ואילך מוסיף והולך**

אמר עולא פליגי בה תרי אמוראי במערבא רבי יוסי בר אבין ורבי יוסי בר זבדא חד אמר טעמא דבית שמאי כנגד ימים הנכנסין וטעמא דבית הלל כנגד ימים היוצאין וחד אמר טעמא דבית שמאי כנגד פרי החג וטעמא דבית הלל דמעלין בקדש ואין מורידין אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן **שני זקנים היו בצידן אחד עשה כבית שמאי ואחד עשה כדברי בית הלל זה נותן טעם לדבריו כנגד פרי החג וזה נותן טעם לדבריו דמעלין בקדש ואין מורידין**

תנו רבנן **נר חנוכה מצוה להניחה¹ על פתח ביתו מבחוץ אם היה דר בעלייה מניחה בחלון הסמוכה לרשות הרבים ובשעת הסכנה² מניחה על שלחנו ודיו**

אמר רבא

צריך נר אחרת להשתמש לאורה

ואי איכא מדורה לא צריך ואי אדם חשוב הוא אף על גב דאיכא מדורה צריך נר אחרת

מאי חנוכה דתנו רבנן **בכ"ה בכסליו יומי דחנוכה תמניא אינון דלא למספד בהון ודלא להתענות בהון שכשנכנסו יוונים להיכל טמאו כל השמנים שבהיכל וכשגברה מלכות בית חשמונאי ונצחום בדקו ולא מצאו אלא פך אחד של שמן שהיה מונח בחותמו של כהן גדול ולא היה בו אלא להדליק יום אחד נעשה בו נס והדליקו ממנו שמונה ימים לשנה אחרת קבעום ועשאו ימים טובים בהלל והודאה**

¹ (תלמוד ירושלמי ב"ק פ"ו) בנר חנוכה פטור מפני שהוא רשות – ex.: (נר חנוכה, sources ארצישראלי in ¹

² שהיה להם לפרסיים חוק ביום אידם שלא יבעירו נר אלא בבית עבודה זרה שלהם, כדאמרינן בגיטין (רש"י)